17.06.2024 POL-2024-82247

Eduskunta, hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lisäselvitys HE 26/2024 vp

1 Lisäselvityspyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista lisäselvitystä Poliisihallitukselta HE 26/2024 vp hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

2 Pyydetyt lisäselvitykset ja Poliisihallituksen asiantuntijan vastaukset

Kysymys: Onko esityksen mukainen ulkomaalaislain 131 §:n perusteella otettujen henkilötietojen luovuttaminen esityksen mukaisessa laajuudessaan riittävä?

Vastaus: On kannatettavaa, että lakiehdotus sallisi näiden tunnisteiden käyttämisen palautus ja maahantulokieltokuulutuksiin, koska käyttötarkoitus vastaa näiden kuulutusten osalta alkuperäistä käyttötarkoitusta.

Esitys ei esitä 131 §:n biometristen tunnisteiden käytön sallimista SIS-poliisiyhteistyöasetuksen perusteella syötettäviin kuulutuksiin. Niitä tulisi voida käyttää tarvittaessa myös rikosperusteisiin kuuluksiin.

Poliisin henkilötietolain 15 §:n 4 momentin mukaan 131 §:n nojalla käsiteltäviä biometrisiä tunnisteita saa käyttää, jos tietojen käyttäminen on välttämätöntä rikoslain 11–14 luvussa, 17 luvun 2–4, 7, 7 c tai 8 a §:ssä, 34 luvun 3 tai 5 §:ssä, 34 a luvussa taikka 46 luvun 1 tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. SIS-kuulutuksiin niitä ei nurinkurisesti voi kuitenkaan liittää edes ko. tilanteissa, koska SIS-asetukset mahdollistavat hakujen tekemisen SIS-järjestelmään laajemmin eli vakavien rikosten tai terrorismirikosten tekopaikoilta löydettyjen täydellisten tai epätäydellisten sormenjälkien tai kämmenenjälkien perusteella, jos voidaan osoittaa, että ne erittäin todennäköisesti kuuluvat rikoksentekijälle.

131 §:n nojalla tallennettujen biometristen käyttö tulisikin sallia myös muiden vakavien rikosten kuin rikoslain 11–14 luvussa, 17 luvun 2–4, 7, 7 c tai 8 a §:ssä, 34 luvun 3 tai 5 §:ssä, 34 a luvussa taikka 46 luvun 1 tai 2 §:ssä

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

tarkoitetun rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Tämä muutos mahdollistaisi näiden biometristen tunnisteiden liittämisen tarvittaessa (eli silloin jos henkilöä ei ole rekisteröity rikosperusteisesti) myös niihin SIS-etsintäkuulutuksiin, jotka syötetään vakavan rikoksen tai terrorismirikoksen perusteella. Asiasta on käynnistetty hanke ministeriössä ja UlkL 131 §:n biometristen tunnisteiden käytön mahdollisuutta rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi nykyistä laajemmin selvitetään.

Kysymys: Tulevatko kaikki kuulutettavat henkilöt automaattisesti syötettyä poliisin tietojärjestelmästä kuulutuksiin?

Vastaus: Palautus- ja maahantulokieltokuulutukset syötetään UMA-järjestelmästä. Ne ainoastaan tarkastetaan SIRENE-asiankäsittelyjärjestelmässä. Poliisiyhteistyöasetuksen mukaiset kuulutukset syötetään Poliisiasiain tietojärjestelmästä (PATJA). Tällä hetkellä biometristen tunnisteiden liittäminen kuulutuksille on mahdollista ainoastaan manuaalisesti SIRENE-asiankäsittelyjärjestelmän kautta, mutta automaation kehittämistä tulisi jatkossa edistää.

Kysymys: Miten teidän käsityksenne mukaan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä olevat kaikki tunnisteet olisivat SIS-asetuksissa tarkoitetulla tavalla saatavilla ja siten lisättävissä kuulutuksiin?

Vastaus: SIS HE:ssa 35/2021 kuvattiin ulkomaalaisasioiden biometriikan ongelmaa näin:

”Oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otettujen biometristen tietojen luovuttamisessa maahantulokielto- ja palauttamiskuulutuksiin voitaisiin katsoa olevan kyse tietojen luovuttamisesta maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä ja niitä koskevaa päätöksentekoa ja valvontaa varten. SIS-järjestelmään luovutettuja sormenjälkitietoja on kuitenkin mahdollista käyttää rikostorjunnassa laajemmin kuin kansallinen lainsäädäntö sallii. Oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otettujen valokuvien luovuttamista SIS-järjestelmään ei puolestaan voida pitää perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ja maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 8 §:ssä edellytetyllä tavalla välttämättömänä. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä koskeva välttämättömyysvaatimus huomioiden ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallennettuja biometrisia tietoja ei siten voida tallentaa SIS-järjestelmään.”

Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä olevien tunnisteiden käytön sallimista mihinkään kuulutuksiin, ei edes palautus ja maahantulokieltokuulutuksiin. Ulkomaalaislain 131 §:n nojalla otetut biometriset tunnisteet tallennetaan poliisin rekisteriin.

Eli käytännössä, jos ulkomaalaisasioden asiankäsittelyjärjestelmässä olevia valokuvia ja sormenjälkiä haluttaisiin käyttää palautus ja maahantulokieltokuulutuksissa, niin siitä olisi erikseen säädettävä ulkomaalaislaissa. Jos halutaan varmuus, että kaikista palautus- ja maahantulokieltokuulutuksia laadittavista henkilöistä on jotakin biometriikkaa (valokuva UMA:n etusivulla tai oleskelulupa hakemusta tai oleskelulupakorttia varten otetut tunnisteet) liitettävissä SIS-kuulutukseen, niin siitä tulee säätää erikseen.

Olisi tietysti järkevintä ja ensisijaista, että jatkossa Migri pystyisi itse lisäämään biometrian omiin kuulutuksiinsa tai saataisiin sormenjälkien lisäys riittävästi automatisoitua muuten. Tämä edellyttäisi merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia.

Kysymys: Olisiko poliisin/maahanmuuttoviraston näkökulmasta lisäarvoa siitä, jos ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin rekisteriin tallentamien tietojen lisäksi voisi luovuttaa myös ulkomaalaislain 60 d §:n nojalla oleskelulupakorttia varten otettuja biometrisiä tietoja käytettäväksi SIS-järjestelmään tallennettaviin kuulutuksiin?

Vastaus: Lisäarvoa tulisi siitä, että sitten kaikkiin palautus- ja maahantulokieltokuulutuksiin olisi aina biometriset tunnisteet liitettävissä, myös muista kuin tp-hakijoista. Nyt saattaa syntyä tilanteita, joissa palautuskuulutukseen ei voida liittää biometriikkaa, jos poliisi ei ole (vielä) rekisteröinyt henkilöä 131 §:n perusteella. Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö siirtyy toiseen EU-valtioon ennen kuin poliisi on hänet tavoittanut rekisteröintiä varten ja samalla meillä kuitenkin olisi nämä tunnisteet olemassa ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmässä, mutta ne eivät edelleenkään olisi saatavilla SIS-kuulutukseen.

Jos henkilön jo oleskelulupahakemusta varten antamia biometrisiä tunnisteita saisi käyttää palautus- ja maahantulokieltokuulutukseen, ei häntä myöskään välttämättä tarvitsisi rekisteröidä uudelleen 131 §:n perusteella.

Kysymys: Millaisia lainmuutoksia ja muita toimia se teidän näkemyksenne mukaan vaatisi?

Vastaus: UlkL 60 d nojalla otettujen tunnisteiden tallentaminen edellyttäisi, että siitä säädettäisiin ulkomaalaislaissa kuten nyt on ehdotettu tehtävän 131 §:n osalta.

Poliisitarkastaja Ari Jokinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.06.2024 klo 14:03. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunta, hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto